

RAMON LLULL

LÒGICA EN RIMES

EDICIÓ CRÍTICA DE LETIZIA STACCIOLI

NOVA EDICIÓ DE LES OBRES DE RAMON LLULL

XXII

RAMON LLULL

LÒGICA EN RIMES

(LÒGICA DEL GATZELL)

EDICIÓ CRÍTICA

DE LETIZIA STACCIOLI

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ RAMON LLULL
PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT
BARCELONA
2025

PREFACI

El compendi rimat conegut com la *Lògica del Gatzell*, que aquí anomenem *Lògica en rimes*, és la primera obra en vers que Llull va escriure a l'època en què començava a concebre el seu projecte missioner i anava desenvolupant el sistema de pensament que s'havia de concretar en l'Art. Accessible també en una versió llatina en prosa (*Compendium logicae Algazelis*), es basa en dues fonts principals: la secció sobre lògica de les *Maqāṣid al-falāsifa* (*Les intencions dels filòsofs*) d'al-Ghazālī i les *Summulae logicales* (*Tractatus*) de Pere Hispà. La *Lògica en rimes* ja ha estat objecte de dues edicions a cura de Jordi Rubió i Balaguer (1985 [1913-14]) i de Salvador Galmés (ORL XIX, 1936). A l'estudi pioner que acompanyava la primera edició de l'obra, Rubió va detectar els principals punts d'interès i va assentar els fonaments que han permès de dur a terme noves recerques. La seva tasca ha estat el punt de partida imprescindible del present treball i el mateix es pot aplicar a la tesi doctoral de Charles Lohr (1967), que, tot i centrar-se en el compendi llatí, va aportar informacions rellevants —especialment pel que fa a les fonts— que han il·luminat la comprensió de la versió rimada. L'edició de Salvador Galmés proporciona una profitosa contribució a la fixació del text, amb algunes solucions alternatives de l'anterior. El temps que ha transcorregut i els considerables avenços de la recerca en diferents aspectes del pensament i de la producció lul·liana ja serien suficients per justificar un nou estudi i una nova edició de l'obra. Cal afegir que avui dia ha tornat a ser consultable un testimoni del compendi rimat que els primers editors coneixien però que no els era accessible.

Les feines de preparació han comportat una anàlisi detallada de les relacions entre el text versificat i el compendi llatí, i els elements problemàtics que se n'han derivat han obligat a dur a terme un estudi específic que ha conduït a la formulació d'una nova hipòtesi entorn de la relació entre els dos textos i el subseqüent procés compositiu. L'estudi de l'anàlisi del compendi llatí que Lohr va dur a terme ha estat fonamental per establir un punt de partida per replantejar la relació amb les fonts i la successió de les fases de composició. Lohr, tanmateix, considerava que la lògica en vers era el resultat últim del procés de composició en tant que síntesi final dels materials que l'autor havia aplegat. Per contra, durant les tasques de comparació entre les dues versions, han emergit algunes incongruències que han aconsellat de replantejar les bases de les seves conclusions. L'acarament dels dos textos d'acord amb el mètode comparatiu-contrastiu ha posat en evidència un seguit de casos d'estudi que, un cop investigats a fons, han fet entrar en crisi la seqüència establerta que donava per descomptat que el *Compendium* havia estat redactat abans que la *Lògica*. La presentació dels resultats d'aquest acarament ha requerit un enfocament metodològic adequat al cas pres en consideració. No s'ha articulat, doncs, d'entrada una proposta original, sinó que s'ha procedit analitzant críticament les assumpcions d'un estudi tan eminent com Jordi Rubió, assumpcions que havien esdevingut la base de les idees que Charles Lohr s'havia fet de la relació entre els dos textos. La tria d'un punt de vista diferent ha estat possible gràcies a les recerques d'àmbit lul·lià que s'han dut a terme durant més d'un segle i que han aclarit quins eren els mètodes de treball de Llull. El seu *modus operandi* fa perfectament possible desvincular la *Lògica en rimes* de la subordinació al compendi llatí. Rubió havia intuït aquesta possibilitat però no s'hi havia compromès adduint motivacions que privilegiaven la precedència del llatí davant del vulgar. Les motivacions de Rubió eren vàlides en el seu context i no s'haurien pogut confutar sense alguns instruments fonamentals que no eren accessibles als seus dies: la traducció castellana de les *Maqāsid* de Manuel Alonso (1963), l'edició crítica de la traducció llatina de Gundisalvus (Lohr 1965) i l'edició del *Compendium* lul·lià, amb l'afegit del descobriment d'una nova font en les *Summulae logicales* (Lohr 1967). També ha estat de gran ajuda la comparació amb altres obres lul·lianes: el cas del *Dictat de Ramon*, que desenvolupa un *Coment* dels conceptes condensats en díctics i que desemboca en una versió llatina, demostra que el caràcter extremadament sintètic dels versos lul·lians és una característica de l'autor que no pressuposa necessàriament la derivació abreujada d'un original llatí. És el que també ha pogut constatar Simone Sari a propòsit de les *Regles introductòries a la pràctica de l'Art demostrativa* (NEORL XVIII, 2021), que van ser traduïdes en llatí en una data sens dubte posterior. D'altra banda, Llull

mateix declara explícitament que se serveix del vers i de la rima per facilitar l'aprenentatge de conceptes bàsics que s'ha d'ampliar en una fase posterior, i ho fa a la *Doctrina pueril*, una obra que permet d'establir una altra línia de contacte: una de les seccions de la *Lògica en rimes* construïdes a partir de materials originals de Llull, la que descriu els cinc sentits, presenta una correspondència molt exacta amb el capítol del mateix tema de la *Doctrina pueril*, fins al punt que el text en prosa sembla una paràfrasi (i tal vegada ho és) dels versos. Aquest detall, entre altres coses, avala la identificació del compendi en vers amb les "rimes" que Llull afirma haver afegit com a apèndix de la mateixa *Doctrina pueril* (NEORL VII, 190).

En paral·lel a aquesta revisió radical de la relació entre els dos compendis s'han treballat els aspectes estilístics i formals de l'obra, especialment les estratègies de comunicació que la caracteritzen, la presència d'estructures logicosemàntiques que seran típiques del sistema dialèctic lul·lià, les tècniques de versificació. Per dur a terme aquesta anàlisi s'ha tingut en compte el propòsit lul·lià de produir un compendi de lògica en vulgar i en vers destinat a proporcionar les bases de la disciplina per a un públic aliè al coneixement del llatí i als instruments que fornien la formació escolar. El metre escollit, els apariats octosil·làbics, i els components estilístics posen de manifest la voluntat de l'autor de connectar amb la tradició de la poesia didàctica romànica per transmetre un contingut difícil a través d'una forma familiar per als destinataris de l'obra. L'estudi de la versificació s'inscriu en un àmbit de recerca específic de la producció poètica lul·liana que malda per establir els trets distintius i els hàbits de còpia i de transmissió de les obres rimades de Llull. La tècnica versificatòria de la *Lògica en rimes* és del tot coherent amb les característiques que han estat descrites per a altres obres lul·lianes en vers per Sari (2007-2008, 2012 i NEORL XI) i Fernández-Clot (2022 i NEORL XVI).

Pel que fa a l'edició crítica, s'ha incorporat el nou testimoni a la *recensio* i la col·lació amb els altres dos ha permès d'establir quina és la relació que els lliga, representada en un *stemma codicum*. El còdex reaparegut ha estat triat com a manuscrit de base de l'edició i les tasques ecdòtiques s'han dut a terme amb la finalitat de solucionar problemes pendents per tal de proporcionar, en la mesura del possible, un text més entenedor, malgrat la naturalesa extremament sintètica de molts versos i la complexitat de la sintaxi. Amb el mateix propòsit s'ha afegit en apèndix una versió interpretativa del text, en català actual. El plantejament metodològic ha tingut en compte els estudis recents sobre les obres i els mètodes de composició de Llull i els resultats obtinguts s'inscriuen en la tendència dels altres investigadors que s'han implicat recentment en l'estudi de la figura del mallorquí. Les últimes dècades han estat testimonis de grans progressos en el coneixement relatiu a

diversos aspectes del pensament, de la producció i del mètode de treball de Llull i els editors de les obres publicades a les NEORL han estat afegint peces significatives en el complex mosaic del que Robert Pring-Mill va definir amb encert com a “microcosmos lul·lià”. Aquesta edició prové d’una tesi elaborada durant els anys del doctorat a la Universitat de Barcelona i dirigida per Lola Badia (en cotutela amb la Università degli Studi de Siena i la direcció de Stefano Asperti): en presentar-la ara, revisada i posada al dia, la meua esperança és que pugui contribuir a l’avenç dels estudis lul·lians en la direcció d’una millor comprensió de les dinàmiques tan específiques que caracteritzen l’obra, i de manera especial l’obra en vulgar, de mestre Ramon.

Moltes persones han contribuït de diverses maneres a la realització d’aquest treball i tenen tota la meua gratitud; tanmateix, tinc un deute especial amb algunes per haver-me acompanyat al llarg dels anys fins a aquest resultat. Lola Badia i Stefano Asperti, després d’haver dirigit la meua tesi doctoral, han continuat estimulant-me i donant-me suport amb la seva estima i confiança. Albert Soler em va animar a emprendre aquest camí, va presidir el tribunal que va jutjar la tesi i va revisar-la amb consells i suggeriments de gran utilitat per a la seva publicació. Anna Fernàndez-Clot va veure l’inici de la meua recerca, la va seguir amb interès i ha col·laborat en la seva conclusió com a directora de la NEORL. Simone Sari va participar amb entusiasme i competència en el desenvolupament del treball i la seva amistat ha estat un consol per a mi en moments difícils. Un pensament agraït també per als estudiosos que m’han precedit amb treballs fonamentals per a la meua investigació, en particular Jordi Rubió i Balaguer i Charles H. Lohr, a la memòria dels quals es dedica aquest volum.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Abreviatures

- AIEC* = *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- ATCA* = *Arxiu de Textos Catalans Antics*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans - Facultat de Teologia de Catalunya.
- BITECA* = *Bibliografia de Textos Antics Catalans, Valencians i Balears*, resp. Gemma Avenoza (†), Lourdes Soriano i Vicenç Beltran. The Bancroft Library, University of California (Berkeley), <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>.
- Bo* = Catàleg d'obres autèntiques de Ramon Llull elaborat per Anthony Bonner, consultable en la seva versió actualitzada a la Llull DB.
- BELB* = *Biblioteca de les Escoles Lul·lianes de Barcelona: reconstrucció virtual*. Arxiu dels Marquesos de Barberà i Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona <<https://arxiumarquesosdebarbera.cat/espais-tematics/biblioteca-de-les-escoles-lulianes/>>
- BSAL* = *Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana* (1885-1904 i 1938-1977) / *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* (1905-1937 i 1978-). Palma, Societat Arqueològica Lul·liana.
- CCBC* = *Catálogo Concordado de la Biblioteca Colombina*. Institución Colombina, Sevilla, <<https://icolombina.es/catalogo-concordado/>>.

- COM = *Concordance de l'Occitan Medieval*, dir. Peter Ricketts (†) i Alan Reed. Turnhout, Brepols, 2005 (CD-ROM).
- DCVB = Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll, *Diccionari català-valencià-balear*, 10 vols. Palma, Editorial Moll, 1926-1968. Edició digital <<http://dcvb.iec.cat/>>.
- DECat = Joan Corominas, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, 10 vols. Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1980-2001.
- EL = *Estudios Lulianos*. Palma, Maioricensis Schola Lullistica, 1957-1990.
- FD = Catàleg d'obres apòcrifes (no alquímiques) atribuïdes a Ramon Llull elaborat per Fernando Domínguez Reboiras, consultable a la Llull DB.
- NGGL = *Nou Glossari General Lul·lià*. Centre de Documentació Ramon Llull, Universitat de Barcelona, <<https://nggl.ub.edu/>>. Edició digital revisada i ampliada de: Miquel Colom Mateu, *Glossari general lul·lià*, 5 vols. Palma, Editorial Moll, 1982-1985.
- Llull DB = *Base de dades Ramon Llull*, dir. Anthony Bonner. Centre de Documentació Ramon Llull, Universitat de Barcelona, <<https://ub.edu/llulldb/>>.
- Lv = Levy, Emil: *Provenzalisches Supplement-Wörterbuch. Berichtigungen und Ergänzungen zu Raynouards Lexique roman*, 8 vols., Leipzig, 1894-1924, reimpr. Hildesheim, 1973.
- LvP = Levy, Emil: *Petit dictionnaire provençal-français*, Heidelberg, 1909, reimpr. 1973.
- NEORL = Nova Edició de les Obres de Ramon Llull, vols. I-XVII, Palma, Patronat Ramon Llull, 1990-2020; vols. XVIII i seg., Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2021-.
- Rn = Raynouard, François-Juste-Marie: *Lexique roman ou Dictionnaire de la langue des troubadours*. Heidelberg, 1928 (vols. 2-6).
- ROL = Raimundi Lulli Opera Latina, vols. I-V, Palma, Maioricensis Schola Lullistica, 1959-1967; vols. VI i seg., Turnhout, Brepols, 1975-.
- SL = *Studia Lulliana (olim EL)*, Palma, Maioricensis Schola Lullistica, 1991-.
- AA.VV., ed. (1992): *Catalogo di manoscritti filosofici nelle biblioteche italiane. Vol. 6. Atri, Bergamo, Cosenza, Milano, Perugia, Pistoia, Roma, Siena*, Florència, Olschki (Subsidia al "Corpus Philosophorum Medii Aevi" VII).
- ALONSO, Manuel, trad. (1963): *Maqasid al-falasifa o Intenciones de los filósofos por Algazel*, Barcelona, J. Flors.

- ALÒS-MONER, Ramon d' (1918): *Los catálogos lulianos: contribución al estudio de la obra de Ramón Llull*, Barcelona, Francisco J. Altés y Alabart.
- AVALLE, d'Arco Silvio (1992): *Concordanze della lingua poetica italiana delle origini (CLPIO)*, vol. I, Milà - Nàpols, Ricciardi.
- AVINYÓ, Joan (1935): *Les obres autèntiques del Beat Ramon Llull: Repertori bibliogràfic*, Barcelona.
- BADIA, Lola (1993 [1994]): "La «Disputatio contra Iudeos» d'Inghetto Contardo", *SL* 33, pp. 47-50.
- BADIA, Lola, Joan SANTANACH & Albert SOLER (2016): *Ramon Llull as a Vernacular Writer: Communicating a New Kind of Knowledge*, trad. R. Hughes, Woodbridge, Tamesis.
- BATALLA, Josep (2008): "Ego, qui sum laicus", *SL* 48, pp. 69-92.
- BEER, Georg G. (1888): *Al-Gazzali's Makâsid, al-Falâsifat. I Teil: die Logik, Cap. I-II, Nach der berliner und oxfordener Handschrift, zum ersten Male herausgegeben, übersetzt und mit Vorwort nebst Anmerkungen versehen*, Leiden, Brill.
- BETTI, Maria Paola (1998): "Le tenzoni del trovatore Guiraut Riquier", *Studi mediolatini e volgari* 44, pp. 7-193.
- BILLY, Dominique (1989): *L'architecture lyrique médiévale: analyse métrique & modélisation des structures interstrophiques dans la poésie lyrique des troubadours et des trouvères*, Montpellier, Section française de l'Association Internationale d'Études Occitanes.
- BOFARULL Y SANS, Francisco de (1896): "El testamento de Ramón Llull y la escuela luliana en Barcelona", *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* 5, pp. 435-479.
- BONNER, Anthony (2022): "La situación del *Llibre del gentil* dentro de la enseñanza luliana en Miramar", dins *id.*, *Estudis lul·lians (1978-2019)*, ed. Lola Badia i Eugènia Gisbert, Barcelona - Palma, Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears (Col·lecció Blaquerna, 14), pp. 339-345 [reproducció de l'article publicat a *EL* 22, 1978, pp. 49-55].
- BRUMMER, Rudolf (1978): "L'enseignement de la langue arabe à Miramar: faits et conjectures", *EL* 22, pp. 37-48.
- CARRERAS I ARTAU, Tomàs & Joaquim CARRERAS I ARTAU (2001): *Història de la filosofia espanyola. Filosofia cristiana del segle XIII al XV*, vol. 1, Barcelona - Girona, Institut d'Estudis Catalans - Diputació de Girona [reproducció de l'edició de 1939].
- COLOMBA, Coralba (2015): "Lull's Art: The *brevitas* as a Way to General Knowledge", dins *Knowledge, Contemplation, and Lullism. Contributions to the Lullian Session at the SIEPM Congress – Freising, August 20-25, 2012*, ed. J. Higuera Rubio, Turnhout, Brepols (Subsidia Lulliana, 5), pp. 3-16.

- COMPAGNA PERRONE, Anna Maria (1992): “Sulla diffusione del «Libre de meravelles» in Italia: il ms. di Venezia”, *Atti del Convegno Internazionale Ramon Llull; il lullismo internazionale, l'Italia. Napoli, 30 e 31 marzo, 1 aprile 1989*, “Istituto Universitario Orientale. Annali: Sezione Romanza” XXXIV, 1, pp. 69-103.
- CRUZ HERNÁNDEZ, Miguel (1977): *El pensamiento de Ramon Llull*, Madrid, Fundación Juan March - Editorial Castalia.
- DÍAZ MARCILLA, Francisco José (2015): “Manoscritti lulliani di provenienza italiana nelle biblioteche spagnole (ss. XIII-XVI)”, dins *Il Lullismo in Italia: itinerario storico-critico*, ed. M. M. M. Romano, Palerm - Roma, Officina di Studi Medievali - Pontificia Università Antonianum, pp. 191-237.
- DU CANGE, et al. (1883-1887): *Glossarium mediæ et infimæ latinitatis*, t. 6, Niort, Favre.
- FASSANELLI, Rachele (2012): “Questioni metriche galego-portoghesi. Sulla cosiddetta *Lex Mussafia*”, *Ars metrica* 5, <<https://ars-metrica.germ-ling.uni-bamberg.de/>>.
- FASSANELLI, Rachele (2024): “Sobre la episinalefa (real o presunta) en la lírica gallego-portuguesa”, dins *Tradiciones poéticas de la Romania (entre la Edad Media y la Edad Moderna)*, ed. M. A. García Garrido, I. Velázquez Puerto, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, pp. 543-555.
- FERNÁNDEZ-CLOT, Anna (2016): “Ramon Llull i l'ús de la poesia: característiques i evolució”, *Mot so razo* 15, pp. 55-68.
- FERNÁNDEZ-CLOT, Anna (2022): “Els textos en noves rimades de Ramon Llull: mètrica i escriptura del vers en les còpies de Guillelm Pagès”, *Caplletra* 72, pp. 175-203.
- FERNÁNDEZ-CLOT, Anna & Francesc Tous (2014): “La persuasió de la lògica i la lògica de la persuasió: les proposicions en vers del *Dictat de Ramon* (1299) de Ramon Llull”, *Scripta. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna* 4, pp. 200-220.
- FERNÁNDEZ-CLOT, Anna & Francesc Tous PRIETO (2021): “«Plàcia ausir est nostre mou, lo qual havem en disputar»: el *Dictat de Ramon* (1299) de Ramon Llull i els seus autocomentaris”, dins *Sabers per als laics: Vernacularització, formació, transmissió (Corona d'Aragó, 1250-1600)*, ed. Isabel Müller i Frank Savelsberg, Berlín - Boston, De Gruyter, pp. 83-106.
- FIDORA, Alexandra (2007): “La doble tradició de les obres lul·lianes i el problema de les edicions i traduccions modernes”, *2n Col·loqui Europeu d'Estudis Catalans. La recepció de la literatura catalana medieval a Europa*, vol.1, ed. A. Fidora i E. Trenc, Péronnas, Éditions de la Tour Gile - Association Française des Catalanistes, pp. 5-15.

- FIDORA, Alexander & Josep RUBIO, ed. (2008): *Raimundus Lullus. An Introduction to his Life, Works and Thought*, ROL, Turnhout, Brepols (Supplementum Lullianum II).
- FIorentino, Francesco (2015): “Il lullismo in Veneto. Glosse alla *Lectura* di Bolons sullo sfondo del cenacolo quattrocentesco di Fantino Dandolo”, dins *Il Lullismo in Italia: itinerario storico-critico*, ed. Marta M.M. Romano, Palerm - Roma, Officina di Studi Medievali - Pontificia Università Antonianum, pp. 239-255.
- FORCADA, Miquel (2020-21): “Didactic poems on medicine and their commentaries in medieval al-Andalus and Western Islam”, *Suhayl. International Journal for the History of the Exact and Natural Sciences in Islamic Civilisation* 18, pp. 165-204.
- GALMÉS, Salvador (1932-33): “Catàleg d’obres i documents lul·lians a Roma”, *BSAL* 24, pp. 99-108.
- GARCÍA DE LA CONCHA DELGADO, Federico (1992): “Manuscritos Lulianos de la Biblioteca Colombina de Sevilla”, *BSAL* 48, pp. 327-338.
- GAYÀ, Jordi (1979): *La teoría luliana de los correlativos. Historia de su formación conceptual*. Palma.
- GAYÀ ESTELRICH, Jordi (2011): “La versión latina del *Liber contemplationis*. Notas introductorias”, dins *Gottes Schau und Weltbetrachtung. Interpretationen zum “Liber contemplationis” des Raimundus Lullus. Akten des Internationalen Kongresses aus Anlass des 50-jährigen Bestehens des Raimundus-Lullus-Instituts der Albert-Ludwigs-Universität Freiburg*, 25.–28. November 2007, ed. Fernando Domínguez Reboiras, Viola Tenge-Wolf i Peter Walter, Turnhout, Brepols, pp. 1-20.
- GIMENO BLAY, Francisco M.: (1994): “L’aventura gràfica de la literatura catalana medieval”, *Saó* 19, pp. 33-36.
- HELFFERICH, Adolf (1858): *Raymund Lull und die Anfänge der catalonischen Literatur*, Berlín, Springer.
- HILLGARTH, Jocelyn N. (1971): *Ramon Lull and Lullism in fourteenth-century France*, Oxford, Oxford at the Clarendon Press.
- LÉONARD, Monique (1996): *Le dit et sa technique littéraire*, París, Champion.
- LIMOR, Ora (1991): “Missionary merchants: Three medieval anti-Jewish works from Genoa”, *Journal of Medieval History* 17, pp. 35-51.
- LITTRÉ, M.-P.-É. & B. HAURÉAU (1885): “Raimond Lulle, ermite”, dins *Histoire littéraire de la France*, vol. XXIX, París.
- LLULL, Ramon (1859): *Obras rimadas de Ramon Lull*, ed. Jeroni Roselló, Mallorca, Pere Josep Gelabert.
- LLULL, Ramon (1989): *Obres selectes de Ramon Llull (1232-1316)*, ed. Anthony Bonner, 2 vols., Palma, Editorial Moll (Els Treballs i els Dies, 31-32).

- LOHR, Charles (1965): "Logica Algazelis. Introduction and critical text", *Traditio* 21, pp. 223-290.
- LOHR, Charles (1967): *Raimundus Lullus' Compendium logicae Algazelis: Quellen, Lehre und Stellung in der Geschichte der Logik*, tesi doctoral, Freiburg i. Br., Universität Freiburg.
- LOMBANA SÁNCHEZ, Alfonso (2024): *Hernando Colón y la Biblioteca Colombina*, València, Ultreia Editorial.
- MARINI, Massimo (2011-2013): "«Sanctissimus mandavit responderi, ut tandem quiescat». Sulle tracce di alcuni manoscritti lulliani conservati a Roma", *ATCA* 30 (2011-2013), pp. 483-525.
- MASSÓ TORRENTS, Jaume (1913-14): "Bibliografia dels antics poetes catalans", *AIEC* 5, pp. 3-276.
- MASSÓ TORRENTS, Jaume (1932): *Repertori de l'antiga literatura catalana. La poesia, 1*, Barcelona, pp. 267-284.
- MASSOT I MUNTANER, Josep (2005): *Jordi Rubió i Balaguer, semblança biogràfica*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- MEYER, Paul (1879): "Traité catalans de grammaire et de poétique", *Romania* 30, pp. 181-210.
- MUSSAFIA, Adolf (1876): *Die catalanische metrische Version der sieben weisen Meister*, Viena, Gerold (Denkschriften der philosophisch-historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 25).
- MUSSAFIA, Adolf (1895): "Sull'antica metrica portoghese", *Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Philosophisch-Historische Klasse* 133/10, pp. 1-30.
- OBRADOR I BENASSAR, Mateu (1908): "Viatge d'investigació a les biblioteques de Munich y Milà", *AIEC* 2, pp. 598-613.
- OTTO, Rudolf (1889): "Bemerkungen über Ramon Lull", *Zeitschrift für romanische Philologie* 12, pp. 511-523.
- PASQUAL, Antonio Raymundo (1778): *Vindiciae Lullianae*, vol. 1, Avinyó.
- PERARNAU I ESPELT, Josep (1982): *Els manuscrits lul·lians medievals de la "Bayerische Staatsbibliothek" de Munic. I. Vols amb textos catalans*, Barcelona, Facultat de Teologia de Barcelona (Studia, Textus, Subsidia III).
- PERARNAU I ESPELT, Josep (1983): "Consideracions diacròniques entorn dels manuscrits lul·lians medievals de la «Bayerische Staatsbibliothek» de Munic", *ATCA* 2, pp. 123-169.
- PERARNAU I ESPELT, Josep (1986): *Els manuscrits lul·lians medievals de la "Bayerische Staatsbibliothek" de Munic. II. Vols amb textos llatins*, Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya (Studia, Textus, Subsidia IV).
- PERARNAU I ESPELT, Josep (1990): "El Llibre contra Anticrist de Ramon Llull. Edició i estudi del text", *ATCA* 9, pp. 7-182.

- PERE HISPÀ (1947): *Summulae logicales*, J. M. Bocheński ed., Torí, Marietti.
- PERE HISPÀ (1972): *Tractatus (called afterwards Summulae logicales)*, L. M. de Rijk ed., Assen, Van Gorcum.
- PÉREZ MARTÍNEZ, Lorenzo (1958): “Fray José Hernández, O.F.M., postulador de la Causa de beatificación de Ramón Llull (1688-1690)”, *EL* 2, pp. 83-105.
- PÉREZ MARTÍNEZ, Lorenzo (1960): “Los fondos lulianos existentes en las bibliotecas de Roma”, *Anthologica Annua* 8, pp. 331-480.
- PÉREZ MARTÍNEZ, Llorenç (2004): *Els fons manuscrits lul·lians de Mallorca*, ed. Albert Soler, Barcelona - Palma, Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears (Col·lecció Blaquerna 4) [reproducció de “Los fondos manuscritos lulianos de Mallorca”, *EL* 2-5, 7, 14 (1958-1970); en aquest treball citem l’extracte de: *EL* 5, 1961, pp. 183-97].
- PICHÉ, David (2005): *Le problème des universaux à la Faculté des arts de Paris entre 1230 et 1260*, París, Vrin.
- PISTOLESI, Elena (2009): “Tradizione e traduzione nel corpus lulliano”, *SL* 49, pp. 3-50.
- POMARO, Gabriella (2005): “«Licet ipse fuerit, qui fecit omnia»: il Cusano e gli autografi lulliani”, dins *Ramon Llull und Nikolaus von Kues: eine Begegnung im Zeichen der Toleranz. Raimondo Lullo e Niccolò Cusano: un incontro nel segno della tolleranza*, ed. E. Bidese, A. Fidora i P. Renner, Turnhout, Brepols (Instrumenta Patristica et Medievalia. Subsidia Lulliana 2), pp. 175-204.
- POMARO, Gabriella & Simone SARI (2010): “Catalogo dei manoscritti lulliani a Roma”, *SL* 50, pp. 21-50.
- PROBST, Jean-Henri (1912): *Caractère et origine des idées du Bienheureux Raymond Lulle*, Tolosa.
- PUIG MONTADA, Josep (2020): “Lullus and Arabic Thought”, dins *Homo, Natura, Mundus: Human Beings and Their Relationships. Proceedings of the XIV International Congress of the Société Internationale pour l’Étude de la Philosophie Médiévale*, ed. Roberto Hofmeister Pich, Alfredo Carlos Storck i Alfredo Santiago Culleton, Turnhout, Brepols, pp. 567-589.
- RIPOLL PERELLÓ, Maribel (2021): “El paper de la dona en la transmissió de l’Art lul·liana: In memoriam Charles Lohr (1925–2015)”, dins *Sabers per als laics: vernacularització, formació, transmissió (Corona d’Aragó, 1250–1600)*, ed. Isabel Müller and Frank Savelsberg, Berlín - Boston, De Gruyter, pp. 107-122.
- RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1985): *Ramon Llull i el lul·lisme. Obres de J. Rubió i Balaguer, II*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pp. 111-166 [reproducció de “La lògica del Gazzali

- posada en rims per en Ramón Llull”, *Anuari de l’Institut d’Estudis Catalans* 5 (Barcelona, 1913-14), pp. 312-354].
- RUBIÓ I LLUCH, Antoni (1910): “Ramon Llull en els Estudis Universitaris Catalans”, *Estudis Universitaris Catalans* 4, pp. 281-298.
- SÁEZ GUILLÉN, José Francisco (2002): *Catálogo de manuscritos de la Biblioteca Colombina de Sevilla*, 2 vols., Sevilla, Cabildo de la S. M. y P. I. Catedral de Sevilla, Institución Colombina.
- SARI, Simone (2007-2008): “Osservazioni sulla rima finale del *Desconhort* di Ramon Llull”, *Revista de Lenguas y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca* 13, pp. 233-258.
- SARI, Simone (2011-2012): “740 anys de poesia lul·liana. Tradició textual i noves perspectives”, *Mot So Razo* 10-11, pp. 105-120.
- SARI, Simone (2012): “Rima i memòria: estratègies mnemòniques per aprendre l’Art de Ramon Llull”, dins *Ramon Llull i el lul·lisme: pensament i llenguatge. Actes de les jornades en homenatge a J.N. Hillgarth i A. Bonner*, ed. M.I. Ripoll i M. Tortella, Palma - Barcelona, Universitat de les Illes Balears - Universitat de Barcelona (Col·lecció Blaquerna 10), pp. 375-397.
- SARI, Simone (2018): “La poesia come espressione letteraria lulliana”, dins *Ramon Llull, els trobadors i la cultura del segle XIII*, ed. Vicenç Beltran Pepió, Tomàs Martínez Romero i Irene Capdevila Arribas, Florència, Edizioni del Galluzzo, pp. 125-148.
- SARI, Simone (2021): “Les llengües per lloar Déu: cap a una edició crítica dels *Cent noms de Déu* de Ramon Llull”, *SL* 61, pp. 65-110.
- SOLER, Albert (2010): “Els manuscrits lul·lians de primera generació”, *Estudis Romànics* 32, pp. 179-214.
- SPAGGIARI, Barbara (1982): “Parità sillabica a oltranza nella metrica neolatina delle Origini”, *Metrica* 3, pp. 15-105.
- SQUILLACIOTI, Paolo (2006): “L’enclitica a inizio verso nella poesia trobadorica”, *Studi di Filologia romanza offerti a Valeria Bertolucci Pizzorusso*, ed. P. G. Beltrami, M. G. Capusso, F. Cigni, S. Vatteroni, Pisa, Pacini, pp. 1482-1524.
- STACCIOLI, Letizia (2022): “«Sabiats que us diray en riman». Prime considerazioni sul rapporto tra forma, comunicazione e pubblico nella *Lògica del Gatzell* di Ramon Llull”, *Caplletra* 72, pp. 157-174.
- STACCIOLI, Letizia (en premsa): “«Ianuenses contra Pisanos pugnare malum est». Il conflitto tra Genovesi e Pisani e la datazione del *Compendium logicae Algazelis*”, dins *Ramon Llull i Itàlia: viatges, relacions i lul·lisme*, ed. Maribel Ripoll-Perelló i Simone Sari, Barcelona - Palma, Universitat de Barcelona - Universitat de les Illes Balears (Col·lecció Blaquerna, 15).
- STEGMÜLLER, Friedrich (1962): “Raimundiana Hispalensia. Über Raimundus-Lullus-Handschriften in der Biblioteca Colombina zu

Sevilla”, *Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens* 19, pp. 178-185.

WADDING, Luke (1650): *Scriptores ordinis minorum*, Roma.

WEISS, Bernard (1985): “Knowledge of the past: The Theory of ‘Tawâtur’ According to Ghazâlî”, *Studia Islamica* 61, pp. 81-105.

LÒGICA EN RIMES

[*Lògica en rimes*]

III Deus, per fer a vos honrament, M127^{ra} S3^{ra} C258^{ra}
de logica tractam breument
la qual es compendi novell,
hon mon enteniment apell,
5 que translat d'arabich en romans
en rimes e'n mots qui son plans,
per tal que hom pusca mostrar
logica e filosofar
a cells qui no saben latí
10 ni arabich; per que vos mi
endreçats, Senyer, en saber
e'n bona entenció haver.

[I]

Ech-vos los .v. universals,
lurs noms sapiats que es aytals:
15 genus, sots si speci'a,
après es diferencia;
proprietat e accident
son quart e sinquen exament.
Dos son los generals menors
20 qui termenen dintra'ls majors:

Rúbrica Senyor - fem S, Aci comença la logica del gatzell C; la rúbrica de S és una traducció literal del pròleg llatí fins a "libell": "Deus, ad laudem tuae clementiae, a qua, singulae gratiae emanantur, et consolationem scholarium affectantium suscipere pabulum scientiae logicalis, praesens libellus [...]" (Lohr 1967: 94).

3 es compendi novell] es dita del Gatzell C; respectem la lliçó de MS, que pot referir-se a la versió final de l'obra; vegeu la introducció, pp. 30-31.

5 d'arabich] de latí MSrg; s'adopta la lliçó de C, equivalent en l'*stemma* a la de MS, per coherència amb el que s'ha argumentat a propòsit de la relació amb el text llatí; vegeu la introducció, p. 45.

Rúbrica Senyor ver deus tot poderos eternal alaor dela tua clemencia dela qual totes les gracies uenen. E a consolacio dels escolans desijants reebre e hauer benefici de sciencia logical lo present libell en pla rimat en la manera seguent fem S, Aci comença la logica del gatzell C 1 fer] far M vos] nos C 2 tractam] tractant C 3 la qual] lo qual MSg es compendi novell] es dita del Gatzell C 4 hon] en MSg 5 d'arabich] de latí MSrg 6 rimes] rims C 10 vos] nos C 11 Senyer] seny C 14 lurs noms] lur nom Cr sapiats] sabiats M aytals] tals C 15 speci'a] specia g 16 es] de M 18 quart] quatre C 20 qui] e C majors] maios C

substancia es lo subirá,
 animal mortal pus jusá,
 e·l mig son cors e animal.

[II]

25 De les species, atretal,
 les dues son estremitat,
 sí con cors e home nomnat;
 les altres dues son al mig,
 l sensible e animal dit.

S3r^b

[III]

30 En endividu·s atrobat
 dues vets contrarietat,
 de nombre e de specia,
 qui·n ells fan diferencia.
 l De nombre: .i. e .ii. e .iii.,
 l que l'u nombre l'altre no es;
 35 de specia, sí con ferrer
 qui no es lo seu oliver.

C258r^bM127r^b

[IV]

De diferencia diray,
 mas tot lauger me·n passaray.
 Diferencia es universal
 40 qui·n la specia mostra qual
 es la sua diversitat,
 axí com si es demanat:
 “datiler, e qual cosa es?”;
 e la resposta fayta es
 45 en lo genus, qui es arbre;

29 En endividu·s] endividus MS, endividuus C, endividuu's r, endividu's g; introduïm la preposició “en” per raons mètriques i sintàctiques.

40 qui·n] qui MSCrg; restituïm la preposició, perduda per la caiguda d'una abreviatura de nasal.

24 De – atretal] *copia el vers sencer dues vegades, la primera en vermell* S atretal] atretals MS
 25 estremitat] estremitats MSg 26 nomnat] nominat S 28 e] manca MS 29 En endividu·s] endividus MS, endividuus C, endividuu's r, endividu's g 33 .i. e .ii.] .i. .ii. MSg 40 qui·n] qui MSCrg

e açó matex diem de marbre:
 son genus say que peyra es.
 Differencia ve·n après,
 con hom diu: “e qual arbre es?;
 50 ni marbre, e qual peyra es?”;
 e hom respon: “arbre fasén
 datils, e peyre marbre gen,
 obrats d’ella castells e torç”.
 En animals e en colors
 55 e en tota causa creada
 differencia es atrobada.

[V]

Proprietat universal
 particular es, qui senyal
 es de la sua specia
 60 e dels individuus d’ella;
 e per ço con en ells está,
 propietat los demostra,
 axí com ca qui per ladrar
 e cavall qui per aniar
 65 l demostren lur propietat,
 l de especia fan diversitat.
 l Cada propietat detria
 son subject d’altra especia.
 Propri e differencia
 70 signifiquen l’especia,
 mas no la mostren d’un semblant,
 cor propietat va mostrant
 c’una especia no es l’altra,
 axí com de cavall e ca.
 75 Per altra mou, differencia
 demostra qual especia,

S3v^aM127v^aC258v^a

47 que peyra] que lapis peyra S; la glossa “lapis” incorporada al text de S probablement s’origina en un antecedent per la necessitat de desambiguar el terme “pera”.

53 torç] llegiu “tors” (‘torres’).

46 e – marbre] manca C diem] deym *afegit al marge amb crida M*, manca rg 47 que peyra] que lapis peyra S 48 ve·n] ve Mrg 49 con] can M 50 Ni] sur C 52 gen] sen Cr 58 qui] quis M 60 individuus] individus M 61 con] cor C 64 aniar] anillar Cr 66 fan diversitat] fan llur diversitat C 73 no es l’altra] nos laltra M, no es altre C 76 especia] especia rg

axí com animal rient.
 Endues han convertiment,
 differencia e propietat,
 80 mudant subject e predicat,
 axí com home resible,
 resible es home sensible:
 quescú pot esser predicat
 e subject, pus sia girat.

[VI]

85 Accident es universal
 particular, sí Deus me sal,
 lo qual está en general
 e aytanbé en especial.
 En general, con vegetable
 90 engenrant e corruptable;
 d'especial, algun hom blanch
 o negre o durment o ranc.
 Accident no pot demostrar
 genra ne especia, so·m par,
 95 sí com blancor e malaltia
 qui no mostra·l subject qual sia.
 l En dues parts es accident: M127v^b
 la una es seperablament,
 l'altra inseperablament;
 100 l seperable: home corrent,
 inseperable: foch ardent.
 Alguns accidents say que y ha
 no son en tota especia,
 l axí com huyll gaç e nas fent, S3v^b
 105 e·n alguns matalls funiment.
 Ay accident coessencial
 e departible atretal.
 Coessencial es divisit
 en dues parts, segons qu'es dit:
 110 una es con l'enteniment

86 sal] saluu M 89 con vegetable] con en vegetable MS 90 engenrant] engenrrant M, engenrat r, engenrat g 92 o negre] e negre M o ranc] o rant C, orant r 94 so·m par] son par S, comprar amb la primera -r- sobreescrita C 95 malaltia] malautia Cr 99 l'altra inseperablament] manca C 102 Alguns] alguns Mg 104 gaç] gat r fent] manca C 106 coessencial] no essencial C 108 Coessencial] quo essencia C divisit] devesit MC 109 dit] dich C

- 115 hymagina possiblement
 ginoví privat de negror
 e home blanch de sa blancor;
 mas l'altra part no's pot privar
 d'enteniment, sí com comptar
 en quatre dos, cor tota via
 dos en quatre hom entendria.
 De l'accident say, departable,
 120 que'n dues parts es cammiable:
 la una ve a tart, so us dich,
 con canes en home messip;
 l'altra ve tost e molt sovent,
 con gauig o espahordiment.
 En altres dues parts es dit
 125 que accident es departit.
 La una es propietat
 de accident a subject donat:
 a home es propri son riure,
 l son comprar e son escriure;
 130 l'altra part say qu'es nomenada
 propietat no propriada
 l mes a un subject que a altre:
 axí com hom menjant, malalte,
 car menjar e malaltia
 135 a tot animal se propria.
- M128r^a
- C259r^a

[VII]

De los sinch, say, universals,
 los tres primers substancials,
 los dos derrers son de accident,
 so es vist manifestament.

134-135 Apariat de versos femenins de mesura irregular.

112 ginoví] guineui C 118 departable] depertible C 119 dues] dues dues M, dues II C
 121 canes en] caneus e C 123 gauig o espahordiment] gaug e spahordiment C 127 donat]
 donar C 131 propietat] propieta M propriada] propriadat M 133 hom] home MS 134
 menjar] meiar C, el menjar r e] en MSg 135 propia] apropria M 136 De los] dels C
 universals] universal MS 138 dos] manca C derrers] derrerres S, darres C 139 so es] sos
 MS, son C

[VIII]

140 Quatra son diffinicions,
 ech-vos lurs demostracions.
 Primer'es de efficiens:
 l anim'es de cors compliment S5r^a
 ffayt sens materia exament.
 145 Materia son li elament
 a lo cors qui es engendrat.
 Fforma dona significat
 de la materia, so say.
 De la causa final se fay
 150 diffinició: "qu'es coutell?";
 e home respon, tot be e bell:
 "coltell es causa de servir,
 e pen'es per peccat punir".

[IX]

155 A conexer l'esser de la re
 covenen ·iii· coses, per ma fe.
 Primer'es com lo predicat
 mostra·l subject en veritat;
 comparament substancial
 hi a mester, sí Deus me sal,
 160 l de subject fet ab predicat, M128r^b
 axí com d'ome animat,
 cor tot home ha moviment
 l e tot animal exament. C259r^b
 Segona demostració
 165 es co·l subject dona rahó
 a demostrar lo predicat
 per ço que ver sia atrobat,
 cor qui diu home diu resible
 ab cors animat e sensible.
 170 De la terça no·s rent rahó
 car no s'i forma questió,

141 demostracions] demostraments S 142 Primer'es] primers S efficiens] effeciens C 144
 ffayt] ffay M 145 elament] esament S 146 a lo] als S 147 dona] don ha C 149 final]
 fina C se fay] se fer fay S 150 qu'es] que es Mrg 151 home] ho MC, hom rg 152
 coltell] coutell Cr 153 per peccat] de peccats C 155 covenen] covenen en C 167 atrobat]
 trobat Crg 168 cor] car MC 170 no·s rent] uos ret C no·s ret r 171 s'i forma] si soma
 C, si forma r

car aquells demandon follor
 cant dien per que es color
 negre ni blanch, ni per que dos
 175 es compte, car responciós
 s'i fan senes defalliment
 e sens altra acordament,
 car negr'es color per negror
 e blanch es blanch per ça blancor,
 180 e de dos es nombre format
 per ço cor dos son ajustat.

[X]

	Genus e diferencia	
	l demostren la especia	S5r ^b
	cant hom met lo genus primer	
185	e la especia en derrer.	
	Per propietat etretal	
	es trobat ver, sí Deus me sal,	
	axí com cusir e escriure,	
	bramar e comprar e riure.	
190	Hom aperceb per accident	
	drap blanch, negre, vellant, durment.	
	l Genus e diferencia	M128v ^a
	fan sobre la especia	
	l contrarietat dues vets,	C259v ^a
195	segons que entendre porets:	
	la una se fa diversament,	
	l'altra per contrari exament.	
	Diversament se diu axí:	
	drap de lana e drap de li;	
200	contrarietat, com cors mortal	
	a immortal. E car mi qual,	
	dich que si es alguna res	

201 qual] llegiu "cal".

172 demandon] demanden *Mrg* 173 dien] diuen *C* que es] ques *C* 174 ni blanch] ne
 blanch *M* 175 responciós] responcions *MS* 176 senes] sens *C* 180 format] formar *C* 181
 ajustat] ajustar *C* 183 la especia] lespecia *Mg*, lespecie *C* 184 lo] la *S* 185 la especia]
 lespecia *Mrg*, lespecie *C* 186 Per propietat] de propietat *S*, propietat *C* 191 blanch, negre]
 blanch e negre *C* 193 la especia] lespecie *C* 195 entendre] entredre *C* 199 e drap] e draper
M 201 car mi qual] can mical *C*

a qui null nom ne sia mes,
 fay-se sa diffinició
 205 sobre lo genus, e veus co:
 si la causa es animada
 e vegetable, es donada
 enaxí la responció
 segons que ho mostra rahó:
 210 “est cors es animat, sentit,
 mas son nom es mes en oblit,
 [est altre cors es vegetat,]
 privat de nom e danimat”.

[XI]

215 Dues son comparacions
 universals, segons rahons
 natural e accidental.
 Comparació natural,
 com subject e son predicat
 en natura son atrobat,
 220 axí com hom e animal
 qui·n moviment semblon igual,
 cor si son li home movent
 I sí son animal exament.
 Comparació de accident
 225 e de blanch ab blanch, o corrent
 ll ab corrent, e ab ennegrit
 alcun cors qui sia·nblanquit.

M128v^bS5v^a C259v^b

203 nom] hom MSC; ne] no g 204 sa] manca MS 205 co] ço Mr, quo C 210 animat, sentit] animat e sentit C 212 est - vegetat] manca MSCrg 213 danimat] denimat Cg, d'animat r 220 hom e animal] home animal MSCrg 221 semblon] sembleo S 222 cor] car C 223 sí] sis Cg 224 Comparació] compacio C 225 e] manca Cr o corrent] occorrent M, o de corrent r 226 ennegrit] negrit Mg, en negret S, ennegrir C 227 alcun] acun MS sia·nblanquit] sia blanquit Cr

203 nom] hom MSC; ne] no g 204 sa] manca MS 205 co] ço Mr, quo C 210 animat, sentit] animat e sentit C 212 est - vegetat] manca MSCrg 213 danimat] denimat Cg, d'animat r 220 hom e animal] home animal MSCrg 221 semblon] sembleo S 222 cor] car C 223 sí] sis Cg 224 Comparació] compacio C 225 e] manca Cr o corrent] occorrent M, o de corrent r 226 ennegrit] negrit Mg, en negret S, ennegrir C 227 alcun] acun MS sia·nblanquit] sia blanquit Cr

213 danimat] denimat Cg, d'animat r; llegiu “denimat”, és a dir, desanimat, sense vida.

203 nom] hom MSC ne] no g 204 sa] manca MS 205 co] ço Mr, quo C 210 animat, sentit] animat e sentit C 212 est - vegetat] manca MSCrg 213 danimat] denimat Cg, d'animat r 220 hom e animal] home animal MSCrg 221 semblon] sembleo S 222 cor] car C 223 sí] sis Cg 224 Comparació] compacio C 225 e] manca Cr o corrent] occorrent M, o de corrent r 226 ennegrit] negrit Mg, en negret S, ennegrir C 227 alcun] acun MS sia·nblanquit] sia blanquit Cr

[XII]

A conexer *que*, .iii. mous ha.
 Lo primer en genra está,
 230 cant hom demana: “hom que es?”;
 e la resposta fayta es
 cant hom diu: “hom es animal
 racional”. E atretal
 per lo segon mou hom respon
 235 ab la specia, e veus com:
 “hom es racional mortal”.
 Lo terç mou se fa per senyal,
 so es a dir descripció
 ab que:s fa la responció:
 240 “que es hom?”, “levad’estatura,
 ungles amples ha per natura”.

[XIII]

Differencia demostra
 so *que*, mantes vets per una
 e per mays d’una atretal.
 245 Per una: “hom es animal”;
 per mes d’una: “racional,
 sensible, movable, volent
 son creador omnipotent”.

[XIV]

250 *Quin* mostra diferencia
 en genre e:n especia,
 quant hom diu: “e quin animal?”;
 e hom respon: “racional”.

246 per] e per S; MC coincideixen en l’absència de la conjunció, no necessària per a l’estructura sintàctica ni per a la mètrica, ja que “racional” en el text se sol llegir com a tetrasíl·lab.

229 Lo primer en genra] o primer grau S 236 hom] hon C 238 descripció] discripcio MC
 240 que es] ques MSC 241 amples] anples e C 243 so] un petit cercle amb un punt al mig S
 246 per] e per S 247 movable] movable Cr

ÍNDIX GENERAL

PREFACI	9
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	13
INTRODUCCIÓ	
I. Autenticitat, data, títol	25
II. Estructura, forma i funció	31
1. <i>Disposició del text</i>	31
2. <i>Forma i funció</i>	34
III. Els compendis lul·lians de lògica	42
1. <i>La relació amb les fonts i les fases de la composició ...</i>	42
2. <i>La versió en rimes precedeix el text llatí</i>	44
IV. Mètrica i rimes	52
V. Testimonis i transmissió	62
1. <i>Manuscrits</i>	62
2. <i>Edicions</i>	71
VI. Crítica del text	74
1. <i>L'antecedent comú</i>	74
2. <i>La relació entre testimonis</i>	79
3. <i>Stemma codicum</i>	82
VII. Criteris d'edició	82
1. <i>Manuscript base</i>	83
2. <i>Criteris de transcripció</i>	84
3. <i>Aparat crític</i>	84
4. <i>Versió interpretativa</i>	85

LÒGICA EN RIMES	
SIGLES DE MANUSCRITS I EDICIONS	89
TÍTOLS	90
<i>Lògica en rimes</i>	91
APÈNDIXS	
Apèndix 1. Versió interpretativa	151
Apèndix 2. Taula de correspondències entre els dos compendis i les fonts	174

El projecte de la Nova Edició de les Obres de Ramon Llull (NEORL) es va engegar el 7 de maig de 1985, a Palma, amb la signatura d'un conveni de col·laboració entre la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, que constitueixen el Patronat Ramon Llull. A partir de l'any 2000, amb el volum V de la col·lecció, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat es fan càrrec de la producció editorial dels llibres. Fins a l'any 2020, l'Institut d'Estudis Baleàrics ha exercit d'editor de la col·lecció, sempre amb la participació de la Institució de les Lletres Catalanes. A partir d'aquest moment, són les Publicacions de l'Abadia de Montserrat que es fan càrrec de la col·lecció, amb el concurs del Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona.

La NEORL ofereix edicions crítiques homologades filològicament de les obres catalanes de Ramon Llull encara inèdites o que han estat publicades amb mitjans tècnics insuficients. La seva Comissió Editora té cura dels criteris científics d'una empresa nascuda a la penúltima dècada del segle xx per tal de completar i actualitzar els 21 volums de les Obres Originals de Ramon Llull (ORL), publicats a Palma entre 1906 i 1950. La NEORL es beneficia de la llarga experiència editorial de la sèrie Raimundi Lulli Opera Latina (ROL), que es publica des de 1957 al Raimundus-Lullus-Institut, de la Universitat de Friburg de Brisgòvia, dins el Corpus Christianorum. Continuatio Mediaevalis.

Volums publicats:

- I. *Llibre de virtuts e de pecats*, ed. Fernando Domínguez.
- II. *Llibre del gentil e dels tres savis*, ed. Antoni Bonner.
- III. *Llibre dels articles de la fe*, ed. Antoni Joan Pons; *Què deu hom creure de Déu*, ed. Jordi Gayà; *Llibre contra Anticrist*, ed. Gret Schib.
- IV. *Lògica nova*, ed. Antoni Bonner.
- V. *Començaments de medicina, Tractat d'astronomia*, ed. Lola Badia.

- VI. *Començaments de filosofia*, ed. Fernando Domínguez.
- VII. *Doctrina pueril*, ed. Joan Santanach.
- VIII. *Romanç d'Evast e Blaquerna*, ed. Albert Soler i Joan Santanach.
- IX. *Llibre de l'és de Déu, Llibre de coneixença de Déu, Llibre de Déu*, ed. Guillem A. Amengual Bunyola.
- X. *Llibre de meravelles*, volum I (llibres I-VII), ed. Lola Badia (dir.), Xavier Bonillo, Eugènia Gisbert, Montserrat Lluch.
- XI. *Hores de nostra dona santa Maria. Desconhort de Nostra Dona*, ed. Simone Sari.
- XII. *Llibre d'intenció*, ed. Maria I. Ripoll i Perelló.
- XIII. *Llibre de meravelles*, volum II (llibres VIII-X), ed. Lola Badia (dir.), Xavier Bonillo, Anna Fernàndez Clot, Eugènia Gisbert, Montserrat Lluch.
- XIV. *Llibre de contemplació en Déu*, volum I (llibres I-II), ed. Antoni I. Alomar (dir.), Montserrat Lluch, Aina Sitjes, Albert Soler.
- XV. *Mil proverbis. Proverbis d'ensenyament*, ed. Francesc Tous.
- XVI. *Medicina de pecat*, ed. Anna Fernàndez-Clot.
- XVII. *Llibre de contemplació en Déu*, volum II,1 (llibre III), ed. Antoni I. Alomar (dir.), Montserrat Lluch, Aina Sitjes, Albert Soler.
- XVIII. *Art demostrativa*, ed. Josep E. Rubio. *Regles introductòries a la pràctica de l'Art demostrativa*, ed. Simone Sari.
- XIX. *Art de fer e solre qüestions*, volum I, ed. Joan Carles Simó.
- XX. *Art de fer e solre qüestions*, volum II, ed. Joan Carles Simó.
- XXI. *Llibre de contemplació*, volum II,2 (llibre III), ed. Antoni I. Alomar (dir.), Aina Sitjes, Albert Soler, Maria Toldrà.
- XXII. *Lògica en rimes*, ed. Letizia Staccioli.

Volums en preparació:

Cent noms de Déu, ed. Simone Sari.
Llibre de contemplació, volum III (llibre IV), ed. Antoni I. Alomar *et al.*
Llibre de contemplació, volum III (llibre V,1), ed. Antoni I. Alomar *et al.*
De quadratura e triangulatura de cercle, ed. Elena Pistolesi.

La *Lògica en rimes* (o *Lògica del Gatzell*) és la primera obra en vers de Ramon Llull posterior a la conversió, escrita durant l'època en què començava a concebre el seu projecte missioner i el sistema de l'Art. S'hi detecten dues fonts principals —les *Maqāṣid al-falāsifa* d'al-Ghazālī i les *Summulae logicae* de Pere Hispà—, amb l'afegit de material original de l'autor, i també n'existeix una versió llatina en prosa, *Compendium logicae Algazelis*. Nous estudis i eines crítiques han permès reconsiderar la cronologia d'aquestes dues versions, i condueixen a la conclusió que la versió rimada no està subordinada al compendi llatí —com s'havia considerat tradicionalment— sinó que el precedeix. L'obra en vulgar evidencia la voluntat de Llull de presentar els principis de la lògica a un públic laic, adoptant formes i estratègies comunicatives típiques de la tradició poètica romànica, però introduint-hi les estructures logicosemàntiques que seran característiques de la seva dialèctica.

La nova edició crítica, que es basa en el testimoni reaparegut de Sevilla, pretén solucionar problemes ecdòtics pendents i proporcionar un text més entenedor. S'ofereix, a més, una paràfrasi en prosa per facilitar la lectura i la interpretació de l'obra.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat